

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2012. gada 8. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — EEK un Turcijas Asociācijas līgums — Asociācijas padomes Lēmums Nr. 1/80 — 6. panta 1. punkta pirmais ievilkums — Likumīgi nodarbinātu Turcijas darba ņēmēju tiesības — Uzturēšanās atļaujas atcelšana ar atpakaļejošu spēku

Lieta C-268/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Hamburgisches Oberverwaltungsgericht* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2011. gada 19. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 31. maijā, tiesvedībā

Atilla Gülbahce

pret

Freie und Hansestadt Hamburg.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā:, R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] (referente), kas pilda trešās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un D. Švābi [*D. Šváby*],

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2012. gada 18. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *A. Gülbahce* vārdā – *M. Prottung, Rechtsanwalt*,
- Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *J. Möller*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *V. Kreuzschitz* un *G. Rozet*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2012. gada 21. jūnijā tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Asociācijas padomes 1980. gada 19. septembra Lēmumu Nr. 1/80 par asociācijas izveidi, kas tika nodibināta ar nolīgumu, ar kuru izveido asociāciju starp Eiropas Ekonomikas Kopienu un Turciju un kuru 1963. gada 12. septembrī Ankarā parakstīja Turcijas Republika, no vienas puses, un EEK dalībvalstis un Kopiena, no otras puses, un kas Kopienas vārdā noslēgts, apstiprināts un ratificēts ar Padomes 1963. gada 23. decembra Lēmumu 64/732/EEK (OV 1964, 217, 3685. lpp.; turpmāk tekstā attiecīgi – “Lēmums Nr. 1/80” un “Asociācijas līgums”).
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *A. Gülbahce* un *Freie und Hansestadt Hamburg* [Hanzas brīvvalsts Hamburgu] saistībā ar to, ka pēdējā minētā atcēla *A. Gülbahce* uzturēšanās atļauju.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Asociācijas līgums

- 3 Saskaņā ar Asociācijas līguma 2. panta 1. punktu līguma mērķis ir veicināt līgumslēdzēju pušu savstarpējo tirdzniecības un ekonomisko attiecību nostiprināšanu un līdzsvaru, pilnībā ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt Turcijas ekonomikas paātrinātu attīstību un paaugstināt Turcijas tautas nodarbinātības līmeni un dzīves apstākļus.
- 4 Saskaņā ar Asociācijas līguma 12. pantu “Līgumslēdzējas puses vienojas iedvesmoties no [EKL 39.], [40.] un [41. panta], lai pakāpeniski savā starpā ieviestu darba ņēmēju brīvu pārvietošanos”, un saskaņā ar šī līguma 13. pantu šīs puses “vienojas iedvesmoties no [EKL 43.] līdz [46. panta], to ieskaitot, un [EKL 48. panta], lai savā starpā novērstu brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumus”.
- 5 Asociācijas līguma 22. panta 1. punktā ir noteikts:

“[Asociācijas] līguma mērķu sasniegšanai un tajā noteiktajos gadījumos Asociācijas padomei ir lēmējtiesības. Katra no pusēm veic pieņemto lēmumu īstenošanai nepieciešamos pasākumus. [..]”

Lēmums Nr. 1/80

- 6 Lēmuma Nr. 1/80 6. pantā ir noteikts:
“Ievērojot 7. panta noteikumus par ģimenes locekļu brīvu pieeju darba tirgum, darba ņēmējam, kas ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts dalībvalsts darba tirgū:
— pēc viena likumīgi nostrādāta darba gada ir tiesības šajā dalībvalstī pagarināt darba atļauju pie tā paša darba devēja, ja viņam ir brīva darba vieta;
— pēc trīs likumīgi nostrādātiem darba gadiem un ievērojot prioritāti, kas piešķirama Kopienas dalībvalstu darba ņēmējiem, ir tiesības šajā dalībvalstī pieņemt darba piedāvājumu līdzīgam darbam pie cita darba devēja pēc paša izvēles, ja šis piedāvājums izteikts normālos apstākļos un reģistrēts šīs dalībvalsts nodarbinātības dienestos;
— pēc četriem likumīgi nostrādātiem darba gadiem šajā dalībvalstī ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc paša izvēles.

2. Ikgadējos atvaļinājumus un prombūtni sakarā ar grūtniecību un dzemdībām, nelaimes gadījumu darbā vai īslaicīgu slimību pielīdzina likumīgai nodarbinātībai. Bezdarba periodi, ko paredzētajā kārtībā konstatējušas kompetentās iestādes, un darba kavējumi ilgstošas slimības dēļ, ko neieskaita likumīgas nodarbinātības laikā, neskar tiesības, kas iegūtas iepriekšējā nodarbinātības periodā.

[Šī panta] 1. un 2. punkta piemērošanas noteikumi tiek noteikti valsts tiesību aktos.”

7 Šī lēmuma 7. pantā ir paredzēts:

“Dalībvalstī likumīgi nodarbināta darba ņēmēja, kas ir Turcijas pilsonis, ģimenes locekļiem, kuri saņēmuši atļauju viņam pievienoties:

- ir tiesības, ar nosacījumu, ka darba ņēmējiem no Kopienas dalībvalstīm tiek dota priekšroka, pieņemt jebkuru darba piedāvājumu, ja vien tie šajā valstī likumīgā kārtā ir nodzīvojuši vismaz trīs gadus;
- ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc to izvēles, ja vien tie šajā valstī likumīgā kārtā ir nodzīvojuši vismaz piecus gadus.

Darba ņēmēja, kas ir Turcijas pilsonis, bērni, kuri mītnes valstī ieguvuši arodizglītību, neatkarīgi no viņu uzturēšanās ilguma šajā dalībvalstī, ar noteikumu, ka viens no vecākiem šajā dalībvalstī ir likumīgi nostrādājis vismaz trīs gadus, var pieņemt jebkuru darba piedāvājumu.”

8 Minētā lēmuma 10. pantā ir paredzēts:

“1. Kopienas dalībvalstis darba ņēmējiem, kas ir Turcijas pilsoņi un kas ir likumīgi nodarbināti to darba tirgū, piemēro kārtību, kas attiecībā uz darba samaksu un citiem darba nosacījumiem izslēdz jebkādu diskrimināciju pilsonības dēļ, salīdzinot ar Kopienas darba ņēmējiem.

2. Ievērojot 6. un 7. panta piemērošanu, 1. punktā minētajiem darba ņēmējiem, kas ir Turcijas pilsoņi, un viņu ģimenes locekļiem ir tādas pašas tiesības vērsties nodarbinātības dienestos, lai saņemtu palīdzību darba meklēšanā, kādas ir Kopienas darba ņēmējiem.”

9 Lēmuma Nr. 1/80 13. pantā ir noteikts:

“Kopienas dalībvalstis un Turcija nedrīkst ieviest jaunus ierobežojumus to darba ņēmēju un viņu ģimenes locekļu piekļuvei nodarbinātībai, kas to attiecīgajā teritorijā likumīgi uzturas un strādā.”

Vācijas tiesības

10 1990. gada 9. jūlija Likuma par ārvalstnieku ieeļošanu un uzturēšanos federālajā teritorijā (*Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet, BGBl. 1990 I, 1354. lpp.*; turpmāk tekstā – “*AuslG*”) 5. panta ar nosaukumu “Uzturēšanās atļauju veidi” 1. punktā ir noteikts:

“Tiek piešķirtas šāda veida uzturēšanās atļaujas:

1. uzturēšanās atļauja (15. un 17. pants),
2. pastāvīgās uzturēšanās atļauja (27. pants),
3. uzturēšanās atļauja īpašiem mērķiem (28. un 29. pants),
4. uzturēšanās atļauja humānu apsvērumu dēļ (30. pants).”

11 *AuslG* 19. pantā ar nosaukumu “Laulāto autonomas uzturēšanās tiesības” ir noteikts:

“(1) Kopdzīves izbeigšanas gadījumā laulātā uzturēšanās atļauja tiek pagarināta kā autonomas uzturēšanās tiesības, kas nav atkarīgas no 17. panta 1. punktā minētā uzturēšanās iemesla, ja:

1. likumīga kopdzīve federālajā teritorijā ir pastāvējusi vismaz divus gadus,

[..]

4. ārvalstniekam līdz 1.–3. punktā minēto nosacījumu izpildei ir bijusi termiņuzturēšanās atļauja vai pastāvīgās uzturēšanās atļauja un ja viņš nav varējis laikus lūgt pagarināt uzturēšanās atļauju ar viņa vainu nesaistītu iemeslu dēļ.

(2) 1. punktā minētajos gadījumos uzturēšanās atļauja ir jāpagarina par vienu gadu; šī pagarināšana neliedz saņemt sociālos pabalstus, neskarot 1. punkta trešo teikumu. Pēc tam uzturēšanās atļauja var tikt pagarināta uz noteiktu laiku, kamēr nav izpildīti nosacījumi pagarināšanai uz nenoteiktu laiku.

[..]”

12 *AuslG* 23. panta ar nosaukumu “Vācijas pilsoņu ģimenes locekļi ārvalstnieki” 1. punktā ir paredzēts:

“Uzturēšanās atļauja saskaņā ar 17. panta 1. punktu ir jāpiešķir:

1) Vācijas pilsoņa laulātajam ārvalstniekam,

[..]

ja attiecīgā Vācijas pilsoņa parastā dzīvesvieta ir federālajā teritorijā;

[..].”

13 Noteikumu par darba atļaujām darba ņēmējiem, kas nav Vācijas pilsoņi (*Verordnung über die Arbeitserlaubnis für nichtdeutsche Arbeitnehmer*), to 1980. gada 12. septembrī publicētajā redakcijā (*BGBI.* 1980 I, 1754. lpp.; turpmāk tekstā – “AEVO”), 1. pantā ir paredzēts:

“Atļauju atbilstoši Likuma par nodarbinātības veicināšanu (darba atļaujām) 19. panta 1. punktam, ievērojot situāciju darba tirgū un darba tirgus attīstību, var izsniegt,

1. ja tiek veikta noteikta profesionāla darbība noteiktā uzņēmumā vai

2. bez jebkādiem ierobežojumiem attiecībā uz profesionālu darbību vai uzņēmumu.”

14 *AEVO* 2. panta ar nosaukumu “Īpašās darba atļaujas” 1. punktā ir noteikts:

“Darba atļaujas nav atkarīgas no situācijas darba tirgū un darba tirgus attīstības un ir jāizsniedz bez 1. panta 1. punkta 1) apakšpunktā paredzētajiem ierobežojumiem, ja darba ņēmējs:

[..]

2. ir salaulājies ar Vācijas pilsoni Pamatlikuma [*Grundgesetz*] 116. panta 1. punkta izpratnē un viņa pastāvīgā dzīvesvieta ietilpst šo noteikumu piemērošanas jomā [..]

[..]”

15 *AEVO* 4. panta 2. punktā ir paredzēts:

“2. panta 1. punktā, 2. punkta 1) un 2) apakšpunktā un 3. punktā paredzētā darba atļauja ir spēkā piecus gadus. Tā bez ierobežojumiem attiecībā uz spēkā esamību ir jāizsniedz darba ņēmējiem, kuriem ir šo noteikumu piemērošanas jomā ietilpstoša pastāvīga un nepārtraukta dzīvesvieta astoņus gadus pirms darba atļaujas spēkā esamības termiņa.”

16 Sociālā nodrošinājuma kodeksa Trešās grāmatas (*Sozialgesetzbuch, Drittes Buch*), tās redakcijā, kas bija spēkā no 1998. gada 1. janvāra līdz 2003. gada 31. decembrim (*BGBI.* 1997 I, 594. lpp.; turpmāk tekstā – “*SGB III*”), 284. pantā ir noteikts:

“(1) Ārvalstnieki var strādāt tikai ar nodarbinātības aģentūras [*Agentur für Arbeit*] atļauju, un darba devēji viņus var nodarbināt tikai tad, ja viņiem ir šāda atļauja.

[..]

(5) Atļauju var izsniegt tikai tad, ja ārvalstniekam ir [*AuslG*] 5. pantā paredzētā uzturēšanās atļauja, izņemot gadījumus, ja piemērojamajās normās ir paredzēts citādi un ja nodarbināšanu nepieļauj kāds no tiesību normās par ārvalstniekiem paredzētais nosacījums.”

17 *SGB III* 286. pantā ar nosaukumu “Beztermiņa darba atļauja” ir noteikts:

“(1) Beztermiņa darba atļauja tiek izsniegta gadījumā, ja ārvalstnieks:

1. ir saņēmis uzturēšanās atļauju vai uzturēšanās atļauju humānu apsvērumu dēļ un
  - a) ir ticis likumīgi nodarbināts piecus gadus federālajā teritorijā, un ir pakļauts obligātajai apdrošināšanai vai
  - b) uzturas federālajā teritorijā sešus gadus pēc kārtas un
2. netiek pakļauts neizdevīgākiem darba nosacījumiem salīdzinājumā ar līdzvērtīgiem darba ņēmējiem ar Vācijas pilsonību.

Attiecībā uz noteiktām tiesību aktos paredzētām personu grupām ir pieļaujami izņēmumi no pirmā teikuma Nr. 1 ietvertajām normām.

[..]

(3) Beztermiņa darba atļauja tiek piešķirta bez ierobežojumiem attiecībā uz termiņu, uzņēmumiem, attiecīgajām profesijām vai reģioniem, ja vien tiesību normās nav paredzēts citādi.”

18 1998. gada 17. septembra Noteikumu par darba atļauju izsniegšanu darba ņēmējiem ārvalstniekiem (*Verordnung über die Arbeitsgenehmigung für ausländische Arbeitnehmer*) (*BGBI.* 1998 I, 2899. lpp.; turpmāk tekstā – “*ArGV*”) 2. panta ar nosaukumu “Beztermiņa darba atļauja” 1. punktā ir paredzēts:

“Neatkarīgi no *SGB III* 286. panta 1. punkta pirmā teikuma noteikumiem beztermiņa darba atļauja tiek izsniegta arī tādā gadījumā, ja ārvalstnieks:

1. daļa kopdzīvi ar ģimenes locekli Vācijas pilsoni un viņam ir uzturēšanās atļauja, kas izsniegta saskaņā ar *AuslG* 23. panta 1. punktu;

[..].”

19 *ArGV* 5. pantā ar nosaukumu “Saderība ar statusu, kāds izriet no uzturēšanās tiesībām” ir noteikts:

“Atkāpjoties no *SGB III* 284. panta 5. punkta, darba atļauju var izsniegt arī ārvalstniekiem:

1. kuri ir atbrīvoti no nosacījuma par uzturēšanās atļauju, ja vien šis atbrīvojums nav ierobežots ar uzturēšanās laiku līdz trīs mēnešiem vai uzturēšanos, neuzsākot darbu, kura veikšanai ir nepieciešama darba atļauja,
2. kuriem ir pagaidu uzturēšanās atļauja (Likuma par patvēruma procedūru (*Asylverfahrensgesetz*) 55. pants) un kuriem nav jāuzturas uzņemšanas centrā (Likuma par patvēruma procedūru 47.–50. pants),
3. kuru uzturēšanās tiek uzskatīta par atļautu saskaņā ar [*AuslG*] 69. panta 3. punktu,
4. kuriem ir pienākums izceļot no teritorijas, ciktāl šis pienākums nav jāizpilda vai nav beidzies likumā paredzētais izceļošanas termiņš,
5. kuriem ir [*AuslG*] 55. pantā paredzētā izņēmuma atļauja palikt valstī (*Duldung*), izņemot, ja šie ārvalstnieki ir ieceļojuši Vācijas teritorijā, lai saņemtu Likumā par pabalstu izmaksu patvēruma meklētājiem [*Asylbewerberleistungsgesetz*] paredzētos pabalstus, vai ja pasākumi, kas izbeidz viņu uzturēšanās tiesības, nevar tikt veikti ar viņiem saistītu iemeslu dēļ (Likuma par pabalstu izmaksu patvēruma meklētājiem 1.a. pants), vai arī
6. kuru izraidīšana ir apturēta ar tiesas rīkojumu.”

20 Saskaņā ar *ArGV* 8. panta 1. punkta 1) apakšpunktu darba atļauja kļūst nederīga, ja ārvalstnieks neizpilda nevienu no šī likuma 5. pantā paredzētajiem nosacījumiem.

21 2004. gada 30. jūlija Likums par ārvalstnieku uzturēšanos, nodarbinātību un integrāciju federālajā teritorijā (*Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet*, *BGBI.* 2004 I, 1950. lpp.), redakcijā ar grozījumiem (*BGBI.* 2008 I, 162. lpp.; turpmāk tekstā – “*AufenthG*”), stājās spēkā 2005. gada 1. janvārī. Šī likuma 4. panta ar nosaukumu “Prasība par uzturēšanās atļauju” 2. un 5. punktā ir noteikts:

“(2) Uzturēšanās tiesības ļauj strādāt algotu darbu gadījumā, ja tā ir paredzēts šajā likumā vai ja uzturēšanās tiesības skaidri piešķir atļauju strādāt šādu darbu. Katrā uzturēšanās atļaujā ir jābūt norādītam, vai ir atļauts strādāt algotu darbu. Ārvalstnieks, kuram nav nodarbinātības nolūkā izsniegtas uzturēšanās atļaujas, nevar tikt nodarbināts, ja vien Federālā Nodarbinātības aģentūra nav devusi savu piekrišanu vai regulā ir paredzēts, ka šāda darba veikšana bez minētās aģentūras atļaujas ir likumīga. Ar minētās aģentūras atļaujas izsniegšanu saistītajiem ierobežojumiem ir jābūt ietvertiem uzturēšanās atļaujā.

[..]

(5) Ārvalstniekam, kuram saskaņā ar Asociācijas līgumu [..] ir uzturēšanās tiesības, ir jāpierāda šādu tiesību esamība, iesniedzot pierādījumus par to, ka viņam ir uzturēšanās atļauja, ja viņam nav ne atļaujas veikt uzņēmējdarbību Savienībā, ne arī pastāvīgās uzturēšanās atļaujas. Uzturēšanās atļauja tiek izsniegta pēc pieprasījuma.”

22 *AufenthG* 105. panta ar nosaukumu “Darba atļauju derīguma turpināšanās” 2. punktā ir paredzēts:

“Darba atļauja, kas izsniegta pirms šī likuma stāšanās spēkā, ir jāuzskata par Federālās Nodarbinātības aģentūras beznosacījuma piekrišanu veikt profesionālo darbību.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 23 *A. Gülbahce* ir Turcijas pilsonis, kurš 1997. gada jūnijā salaulājās ar Vācijas pilsoni. 1998. gada 8. jūnijā viņš ieradās Vācijā ar ģimenes atkalapvienošanās nolūkā izsniegtu vīzu. 1998. gada jūlijā Vācijas iestādes viņam izsniedza uzturēšanās atļauju, kas tika pagarināta 1999. gada jūnijā, 2001. gada augustā un 2004. gada janvārī. Vienlaikus 1998. gada 29. septembrī kompetentais nodarbinātības dienests viņam izsniedza beztermiņa darba atļauju.
- 24 2005. gada jūlijā Vācijas iestādes uzzināja, ka *A. Gülbahce* sieva 1999. gada novembrī bija paziņojusi, ka dzīvo atsevišķi no viņa kopš 1999. gada 1. oktobra. Pēc *A. Gülbahce* uzklaušanās *Freie und Hansestadt Hamburg* ar 2006. gada 6. februāra lēmumu, kas tika apstiprināts ar 2006. gada 29. augusta lēmumu, atsauca *A. Gülbahce* uzturēšanās atļaujas pagarinājumus, kas tika piešķirti 2001. gada augustā un 2004. gada janvārī, ar atpakaļejošu spēku. Saskaņā ar *Freie und Hansestadt Hamburg* teikto uzturēšanās atļaujas pagarinājumi bija nelikumīgi tāpēc, ka *A. Gülbahce* un viņa sieva divus gadus neatradās kopdzīvē. Turklāt pagarinājums, kas tika piešķirts saskaņā ar Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmo ievilkumu, nebija iespējams arī tāpēc, ka *A. Gülbahce* nebija nostrādājis pie viena un tā paša darba devēja vismaz gadu.
- 25 *A. Gülbahce* cēla prasību *Verwaltungsgericht Hamburg* [Hamburgas Administratīvajā tiesā], kas tika noraidīta ar 2007. gada 3. jūlija spriedumu. Apelācijas tiesvedībā iesniedzējtiesa ar 2008. gada 29. maija lēmumu grozīja šo spriedumu.
- 26 Saskaņā ar iesniedzējtiesas teikto, kaut arī *A. Gülbahce* nepierādīja, ka atradās ar sievu kopdzīvē divus gadus, un kaut arī viņš nevar atsaukties arī uz Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmo ievilkumu, viņa uzturēšanās atļauja bija jāpagarina divu iemeslu dēļ, proti, pamatojoties uz to, ka 1998. gada septembrī viņam tika izsniegta beztermiņa darba atļauja, un pamatojoties uz šī lēmuma 10. panta 1. punktu, skatot to kopā ar Tiesas judikatūru par diskriminācijas aizliegumiem, kādi ir Eiropas Savienības noslēgtajos līgumos ar Tunisijas Republiku un Marokas Karalisti.
- 27 Šajā ziņā iesniedzējtiesa uzskatīja, ka, ciktāl *A. Gülbahce* bija likumīgi nodarbināts gan 2001. gada augustā, gan 2004. gada janvārī, tiesības faktiski veikt profesionālo darbību viņam varēja atņemt tikai ar valsts likumiskajām interesēm saistītu iemeslu dēļ, kādi šajā gadījumā neeksistēja.
- 28 *Freie und Hansestadt Hamburg* iesniedzās apelācijas sūdzības par *Hamburgisches Oberverwaltungsgericht* [Hamburgas Augstākās administratīvās tiesas] 2008. gada 29. maija spriedumu *Bundesverwaltungsgericht* [Federālā Administratīvā tiesa] atcēla ar 2009. gada 8. decembra spriedumu un nosūtīja lietu atpakaļ minētajai tiesai jaunai izskatīšanai.
- 29 Saskaņā ar iesniedzējtiesas teikto *Bundesverwaltungsgericht* uzskatīja, ka Lēmuma Nr. 1/80 10. panta 1. punkts nepiešķir ne tiesības izsniegt uzturēšanās atļauju ar atpakaļejošu spēku, ne arī no konkrēta darba esamības neatkarīgas uzturēšanās tiesības. Šajā ziņā darba atļauja, kas izsniegta pirms *AufenthG* spēkā stāšanās, ir derīga pēc šī spēkā stāšanās datuma, proti, 2005. gada 1. janvāra, tikai kā administratīva atļauja. Turklāt šādu tiesisko regulējumu nevar uzskatīt par pretēju Lēmuma Nr. 1/80 13. pantā paredzētajai “dikstāves” klauzulai, jo beztermiņa darba atļaujas piešķiršana Vācijas pilsoņu laulātajiem tika ieviesta tikai ar *ArGV* 1998. gada septembrī, savukārt 1980. gadā spēkā esošais tiesiskais regulējums, uz kuru attiecas minētais 13. pants, ļāva izsniegt beztermiņa atļauju tikai pēc likumīgas astoņus gadus pēc kārtas ilgušas uzturēšanās.

30 Uzskatot, ka Savienības tiesību interpretācija ir nepieciešama tajā izskatāmā strīda atrisināšanai, *Hamburgisches Oberverwaltungsgericht* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Lēmuma Nr. 1/80 10. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka:

a) Turcijas darba ņēmējs, kuram ir likumīgi izsniegta atļauja konkrētu laikposmu (kas attiecīgā gadījumā var būt bez termiņa ierobežojuma) veikt profesionālo darbību dalībvalsts teritorijā ar garāku termiņu, kāds ir uzturēšanās atļaujai (t.s. darba atļauja ar pārsniegtu termiņu), visā šajā laikposmā var izmantot savas no šīs atļaujas izrietošās tiesības, ciktāl to neliedz tādu valsts likumīgo interešu kā sabiedriskās kārtības, valsts drošības un sabiedrības veselības aizsardzība,

b) un ka dalībvalstij ir aizliegts jau sākotnēji, pamatojoties uz valsts tiesību normām, kuras ir spēkā atļaujas izsniegšanas brīdī un saskaņā ar kurām nosacījums darba atļaujas saņemšanai ir uzturēšanās atļauja, atteikties atzīt, ka šī atļauja ietekmē attiecīgās personas ar uzturēšanās tiesībām saistīto statusu (saskaņā ar 1999. gada 2. marta spriedumu lietā *C-416/96 Eddline El-Yassini, Recueil*, I-1209. lpp., sprieduma kopsavilkuma 3. punkts un sprieduma 62.–65. punkts, attiecībā uz [Eiropas Ekonomikas Kopienas un Marokas Karalistes sadarbības nolīguma, kas tika parakstīts 1976. gada 27. aprīlī Rabātā un Kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes 1978. gada 26. septembra Regulu (EEK) Nr. 2211/78 (OV L 264, 1. lpp.)] 40. panta pirmās daļas piemērošanas jomu, kā arī saskaņā ar 2006. gada 14. decembra spriedumu lietā *C-97/05 Gattoussi*, Krājums, I-11917. lpp., sprieduma kopsavilkuma 2. punkts un sprieduma 36.–43. punkts, attiecībā uz [Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīguma, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Tunisijas Republiku, no otras puses, kas tika noslēgts 1995. gada 17. jūlijā Briselē un Eiropas Kopienas un Eiropas Ogļu un tērauda kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes un Komisijas 1998. gada 26. janvāra Lēmumu 98/238/EK, EOTK (OV L 97, 1. lpp.)] 64. panta 1. punkta piemērošanas jomu?

Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša:

2) Vai Lēmuma Nr. 1/80 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka “dikstāves” klauzula arī neļauj dalībvalstij, pamatojoties uz tiesību normu (šajā gadījumā – [*AufenthG*]), Turcijas darba ņēmējam, kurš ir likumīgi nodarbināts darba tirgū, liegt izmantot iespēju atsaukties uz Lēmuma Nr. 1/80 10. panta 1. punktā paredzētā diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu, ņemot vērā tam agrāk izsniegto darba atļauju, kuras derīguma termiņš pārsniedz uzturēšanās atļaujas termiņu?

Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša:

3) Vai Lēmuma Nr. 1/80 10. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā noteiktais diskriminācijas aizliegums katrā ziņā neliedz valsts iestādēm saskaņā ar valsts tiesību aktiem atsaukt termiņuzturēšanās atļaujas pēc to derīguma termiņa beigām, kuras kļūdaini ir tikušas izsniegtas Turcijas darba ņēmējiem saskaņā ar valsts tiesību normām par tādiem laikposmiem, kuros Turcijas darba ņēmējs ir faktiski izmantojis agrāk saņemto beztermiņa darba atļauju un ir bijis nodarbināts?

4) Vai Lēmuma Nr. 1/80 10. panta 1. punkts turpinājumā ir jāinterpretē tādējādi, ka šis noteikums ietver vienīgi tādu nodarbošanos, kuru Turcijas darba ņēmējs, kam ir valsts iestāžu likumīgi izsniegta beztermiņa un *ratione materiae* neierobežota darba atļauja, ir veicis laikposmā, kurā ir beidzies citam mērķim izsniegtās uzturēšanās atļaujas termiņš, un ka Turcijas darba ņēmējs šādā situācijā nevar pieprasīt, lai valsts iestādes arī pēc šīs nodarbinātības beigām atļautu turpmāku uzturēšanos jaunas nodarbinātības nolūkā, kas attiecīgā gadījumā var būt pēc darba meklēšanai nepieciešamā laikposma?

- 5) Vai Lēmuma Nr. 1/80 10. panta 1. punkts turpinājumā ir jāinterpretē tādējādi, ka diskriminācijas aizliegums (vien) liedz uzņemošās dalībvalsts iestādēm attiecībā pret likumīgi nodarbinātu Turcijas pilsoni – kuram šis punkts sākotnēji attiecībā uz profesionālās darbības veikšanu ir piešķīris plašākas tiesības nekā attiecībā uz uzturēšanos – pēc pēdējās izsniegtās uzturēšanās atļaujas derīguma termiņa beigām veikt ar uzturēšanās izbeigšanu saistītus pasākumus, ciktāl šie pasākumi nav valsts likumīgo interešu aizsardzībai, bet tomēr nenosaka šīm iestādēm pienākumu izsniegt uzturēšanās atļauju?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 31 Vispirms jānorāda, ka, pat ja formāli iesniedzējtiesa savus jautājumus ir uzdevusi tikai par Lēmuma Nr. 1/80 10. panta 1. punkta un 13. panta interpretāciju, tas neliedz Tiesai tai sniegt visu Savienības tiesību aspektu interpretāciju, kas var būt noderīgi, izspriežot tajā izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa minēto jautājumu formulējumā ir uz tiem atsaukusies (skat. 2007. gada 8. novembra spriedumu lietā C-251/06 *ING. AUER*, Krājums, I-9689. lpp., 38. punkts, un 2011. gada 5. maija spriedumu lietā C-434/09 *McCarthy*, Krājums, I-3375. lpp., 24. punkts).
- 32 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, piemērojot LESD 267. pantu, no valsts tiesas uzdotajiem jautājumiem, ievērojot tās izklāstītos faktus, Tiesa var izsecināt elementus, kas attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, lai dotu valsts tiesai iespēju atrisināt izskatāmo juridisko problēmu (2009. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-420/07 *Apostolides*, Krājums, I-3571. lpp., 63. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 33 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa savā lēmumā norāda, ka *A. Gülbahce* uzturēšanās atļaujas pagarinājumu, kas tika piešķirti 2001. gada augustā un 2004. gada janvārī, atcelšana ar atpakaļejošu spēku bija balstīta uz kopdzīves izbeigšanu ar viņa sievu kopš 1999. gada 1. oktobra, kas bija nosacījums, lai saņemtu uzturēšanās atļauju saskaņā ar *AuslG*, *AEVO*, *SGB III* un *ArGV* noteikumiem, skatot tos kopā.
- 34 Tāpat iesniedzējtiesa norāda, ka atcelšanas ar atpakaļejošu spēku brīdī, proti, 2006. gada 6. februārī, *A. Gülbahce* strādāja pie viena un tā paša darba devēja vairāk nekā gadu, kas nozīmē, ka principā nosacījumi, lai uzskatītu, ka viņš tika likumīgi nodarbināts darba tirgū Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmā ievilkuma izpratnē, bija izpildīti.
- 35 Tāpēc uzdotos jautājumus ir jāpārformulē vienā jautājumā, kurš ir jāsaprot tādējādi, ka būtībā ar to tiek vaicāts, vai Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmais ievilkums ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, ka kompetentās valsts iestādes atsauc Turcijas izcelsmes darba ņēmēja uzturēšanās atļauju ar atpakaļejošu spēku no brīža, kad vairs nepastāv iemesls, kura dēļ uzturēšanās atļauja tikusi izsniegta saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ja šī atsauksana notiek pēc minētā 6. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā paredzētā viena gada likumīgas nodarbinātības laikposma beigām.
- 36 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tiesības, kādas Turcijas darba ņēmējiem piešķir Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkts, pakāpeniski palielinās proporcionāli likumīgi nostrādātajam laikam algotā darbā un to mērķis ir pakāpeniski nostiprināt attiecīgo personu statusu uzņemošajā dalībvalstī (it īpaši skat. 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-230/03 *Sedef*, Krājums, I-157. lpp., 34. punkts).
- 37 Kā izriet no Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmā ievilkuma, pēc viena likumīgi nostrādāta gada Turcijas darba ņēmējam ir tiesības turpināt strādāt algotu darbu pie tā paša darba devēja.
- 38 Saskaņā ar Tiesas judikatūru šo tiesību lietderīgā iedarbība noteikti nozīmē no tām izrietošu attiecīgās personas uzturēšanās tiesību esamību (it īpaši skat. 2005. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-383/03 *Dogan*, Krājums, I-6237. lpp., 14. punkts).

- 39 Turcijas pilsoņa likumīga nodarbinātība uzņemošajā dalībvalstī Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmā ievilkuma izpratnē nozīmē stabilu, nevis pagaidu stāvokli minētās dalībvalsts darba tirgū un šajā ziņā ir saistīta ar neapstrīdamām uzturēšanās tiesībām (1992. gada 16. decembra spriedums lietā C-237/91 *Kus, Recueil*, I-6781. lpp., 22. punkts, un 2008. gada 18. decembra spriedums lietā C-337/07 *Altun*, Krājums, I-10323. lpp., 53. punkts).
- 40 Šajā gadījumā, kā tika atgādināts šī sprieduma 34. punktā, ir skaidrs, ka Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā ietvertais nosacījums attiecībā uz likumīgas nodarbinātības laiku tika izpildīts brīdī, ka ar atpakaļejošu spēku tika atcelti A. *Gülbahce* uzturēšanās atļaujas pagarinājumi, proti, 2006. gada 6. februārī.
- 41 Saskaņā ar valsts iestādēm šāda atcelšana bija balstīta uz konstatējumu, ka, pirmkārt, minētais nosacījums nebija izpildīts 2001. gada augustā un 2004. gada janvārī, proti, datumos, kad tika pagarināta A. *Gülbahce* uzturēšanās atļauja, kā arī, otrkārt, pēdējais minētais šajos datumos nebija izpildījis vēl vienu nosacījumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai, proti, viņš neatradās kopdzīvē ar Vācijas pilsoni.
- 42 Līdz ar to saskaņā ar valsts iestādēm, ja Turcijas darba ņēmējs pirmā nodarbinātības gada laikā vairs neievēro nosacījumus, ar kādiem tika izsniegta viņa uzturēšanās atļauja, viņa uzturēšanās tiesības zaudē savu neapstrīdamo tiesību raksturu, kas nozīmē, ka no šī brīža šī darba ņēmēja nodarbinātības laikposmi nevar tikt ņemti vērā, lai iegūtu Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā paredzētās tiesības, jo viņš nav izpildījis nosacījumu par viena gada likumīgu nodarbinātību Tiesas judikatūras izpratnē.
- 43 Tomēr šādu argumentu ir skaidri noraidījusi Tiesa, runājot konkrētāk par valsts tiesību normām, kurās ir paredzēts izsniegt uzturēšanās atļauju Turcijas pilsonim ar nosacījumu, ka viņš dzīvo kopdzīvē ar attiecīgās dalībvalsts pilsoni.
- 44 2011. gada 29. septembra spriedumā lietā C-187/10 *Unal* (Krājums, I-9045. lpp.), kas tika pasludināts pēc šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas, Tiesai jau bija iespēja konstatēt, ka, tā kā Turcijas pilsonis var likumīgi pamatoties uz tiesībām atbilstoši Lēmumam Nr. 1/80, šīs tiesības vairs nav atkarīgas no to apstākļu turpināšanās, kuri ir bijuši šo tiesību iegūšanas pamatā, jo šajā lēmumā nav paredzēts šāda rakstura nosacījums (iepriekš minētais spriedums lietā *Unal*, 50. punkts).
- 45 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmo ievilkumu, lai Turcijas darba ņēmējam būtu tiesības atjaunot savu darba atļauju pie viena un tā paša darba devēja, pietiek ar to, ka viņš ir bijis likumīgi nodarbināts ilgāk nekā gadu, ņemot vērā, ka šajā tiesību normā šo tiesību atzīšana nav padarīta atkarīga ne no viena cita nosacījuma un it īpaši ne no tādiem nosacījumiem, ar kādiem ir iegūtas iebraukšanas un uzturēšanās tiesības (iepriekš minētais spriedums lietā *Unal*, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 46 Tādējādi Tiesa atzina, ka Turcijas darba ņēmējs, kas vairāk nekā gadu ir bijis nodarbināts un kam ir bijusi spēkā esoša darba atļauja, ir jāuzskata par tādu, kurš ir izpildījis minētā 6. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā minētos nosacījumus, pat ja uzturēšanās atļauja sākotnēji viņam tikusi piešķirta citām vajadzībām, nevis algota darba veikšanai (iepriekš minētais spriedums lietā *Unal*, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 47 Taisnība, ka saskaņā ar pašreizējām Savienības tiesībām Lēmums Nr. 1/80 nekādi neietekmē dalībvalstu kompetenci atteikt Turcijas pilsonim tiesības iebraukt to teritorijā un strādāt tajā pirmo algoto darbu. Šis lēmums principā arī pieļauj, ka šīs valstis reglamentē viņa nodarbinātības nosacījumus līdz [Lēmuma Nr. 1/80] 6. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā paredzētā viena gada termiņa beigām (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Unal*, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 48 Tomēr Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punktu nevar interpretēt tādējādi, ka tas ļautu dalībvalstij vienpusēji grozīt progresīvas Turcijas pilsoņu integrācijas uzņemošās dalībvalsts darba tirgū sistēmas piemērojamību, liedzot darba ņēmējam, kam ir atļauts iebraukt tās teritorijā un kas nepārtraukti vairāk nekā gadu pie viena un tā paša darba devēja tajā likumīgi ir veicis reālu un faktiski saimniecisku darbību, tiesības, ko viņam pakāpeniski piešķir trīs šīs tiesību normas ievilkumi atkarībā no algota darba veikšanas ilguma (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Unal*, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 49 Šādas interpretācijas rezultātā Lēmums Nr. 1/80 zaudētu savu jēgu un jebkādu lietderīgo iedarbību, ņemot vērā, ka šī lēmuma 6. panta 1. punkta formulējums ir vispārīgs un bez nosacījumiem, ciktāl tajā dalībvalstīm nav paredzēta iespēja ierobežot tiesības, kas ar šo tiesību normu tieši tiek piešķirtas Turcijas darba ņēmējiem (iepriekš minētais spriedums lietā *Unal*, 43. un 44. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 50 Taisnība, ka Turcijas pilsoņa nodarbinātība atbilstoši uzturēšanās atļaujai, kas izsniegta krāpnieciskas rīcības rezultātā, par kuru ir piespriests sods, vai atbilstoši pagaidu uzturēšanās atļaujai, kas ir spēkā tikai tik ilgi, kamēr tiks pieņemts galīgais lēmums par uzturēšanās tiesībām, šim pilsonim nevar radīt tiesības saskaņā ar Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punktu (iepriekš minētais spriedums lietā *Unal*, 47. punkts).
- 51 Tomēr pamatlietā un atšķirībā no 1997. gada 5. jūnijā sprieduma lietā *C-285/95 Kol (Recueil, I-3069. lpp.)*, kurā runa bija par fiktīvu laulību, no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu neizriet, ka *A. Gülbahce* tika nodarbināts, pamatojoties uz uzturēšanās atļauju, kas izsniegta šādas krāpnieciskas darbības rezultātā, vai ka viņa uzturēšanās atļauja bija spēkā tikai tik ilgi, kamēr tiek pieņemts galīgais lēmums.
- 52 Turklāt saskaņā ar *AEVO* 2. panta 1. punkta 2) apakšpunktu, kā arī *ArGV* 2. panta 1. punkta 1) apakšpunktu un 5. pantu *A. Gülbahce* bija uzturēšanās tiesības, kas viņam ļāva brīvi strādāt algotu darbu kopš 1998. gada 29. septembra, kad kompetentais nodarbinātības dienests viņam izsniedza beztermiņa darba atļauju. Iesniedzējtiesa šajā ziņā norāda, ka netika konstatēts, ka viņa tiesības ieceļot un uzturēties Vācijā tika iegūtas krāpnieciskā veidā.
- 53 Tāpēc netiek apstrīdēts, ka *A. Gülbahce* bija izpildījis uzņemošās dalībvalsts tiesību un normatīvajos aktos paredzētās prasības jautājumā par iebraukšanu tās teritorijā, kā arī par nodarbinātību.
- 54 Šādos apstākļos neatzīšana, ka prasītājs pamatlietā Vācijā bija likumīgi nodarbināts vairāk nekā gadu, būtu pretrunā Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmajam ievilkumam.
- 55 Līdz ar to nodarbinātības laikposmi, ko prasītājs pamatlietā ir nostrādājis pēc uzturēšanās un darba atļaujas saņemšanas un pirms uzturēšanās atļaujas pagarinājumu atsaukšanas ar atpakaļejošu spēku, ir jāuzskata par tādiem, kas atbilst nosacījumam par viena gada likumīgu nodarbinātību Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmā ievilkuma izpratnē.
- 56 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz uzdotajiem jautājumiem, kā tos pārformulēja Tiesa, ir jāatbild, ka Lēmuma Nr. 1/80 6. panta 1. punkta pirmais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj, ka kompetentās valsts iestādes atsauc Turcijas darba ņēmēja uzturēšanās atļauju ar atpakaļejošu spēku no brīža, kad vairs nepastāv iemesls, kura dēļ uzturēšanās atļauja tikusi izsniegta saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ja minēto darba ņēmēju nevar vainot nekādā krāpnieciskā rīcībā un ja šī atsauksana notiek pēc minētā 6. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā paredzētā viena gada likumīgas nodarbinātības laikposma beigām.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 57 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Asociācijas padomes 1980. gada 19. septembra Lēmuma Nr. 1/80 par asociācijas izveidi, kas tika nodibināta ar nolīgumu, ar kuru izveido asociāciju starp Eiropas Ekonomikas Kopienu un Turciju un kuru 1963. gada 12. septembrī Ankarā parakstīja Turcijas Republika, no vienas puses, un EEK dalībvalstis un Kopiena, no otras puses, un kas Kopienas vārdā noslēgts, apstiprināts un ratificēts ar Padomes 1963. gada 23. decembra Lēmumu 64/732/EEK, 6. panta 1. punkta pirmais ievilkums ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj, ka kompetentās valsts iestādes atsauc Turcijas darba ņēmēja uzturēšanās atļauju ar atpakaļejošu spēku no brīža, kad vairs nepastāv iemesls, kura dēļ uzturēšanās atļauja tikusi izsniegta saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ja minēto darba ņēmēju nevar vainot nekādā krāpnieciskā rīcībā un ja šī atsauksana notiek pēc minētā 6. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā paredzētā viena gada likumīgas nodarbinātības laikposma beigām.

[Paraksti]